

**Gemeente
Amsterdam**

Natuurwaardenonderzoek Elzenhagen Zuid

Inhoud

1. Samenvatting en conclusies	3
2. Inleiding.....	4
3. Kaders.....	6
4. Inventarisatie en resultaten.....	12
5. Consequenties Natuurbeschermingswet en Flora- en faunawet	16
6. Conclusie.....	19
7. Kansen.....	20

1. Samenvatting en conclusies

Elzenhagen Zuid is een van de versnellingslocaties voor woningbouw uit het door de gemeenteraad vastgestelde Actieplan Woningbouw, december 2014. Ten behoeve hiervan wordt sloop van een deel van de bestaande bebouwing, verwijdering van een deel van de bomen en de onderbegroeiing en demping van een deel van de aanwezige waterpartijen mogelijk gemaakt.

In het kader hiervan is een natuurwaardenonderzoek uitgevoerd om de status van het gebied te inventariseren en om vast te stellen welke beschermde plant- en diersoorten er voorkomen.

In dit onderzoek is dus nagegaan of vanuit de Flora- en faunawet consequenties zijn voor het plangebied en met welke soorten er rekening moet worden gehouden bij de toekomstige ruimtelijke ingrepen.

Het onderzoek is vooral gericht op die soorten waarvoor ontheffing nodig is: vogelsoorten waarvan het nest ook buiten het broedseizoen beschermd is (sperwer), de aanwezigheid van beschermde vis, reptiel- en amfibiesoorten, verblijfplaatsen van vleermuizen en de aanwezigheid van groeilocaties van beschermde planten.

Het onderzoek is uitgevoerd door Ruimte en Duurzaamheid, Amsterdam en ecologisch adviesbureau Elsken Ecologie.

- In het plangebied zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen.
- In het plangebied zijn geen nesten van jaarrond beschermde vogels (sperwer) aangetroffen.
- In het plangebied zijn wel nesten aangetroffen van algemene broedvogels waarvan het nest alleen tijdens het broedseizoen is beschermd (ekster).
- In het plangebied zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen.
- In het plangebied zijn geen beschermde vissen en/of amfibieën aanwezig.

Verder bevindt het onderzoeksgebied zich niet in de nabije omgeving van een Natura-2000 gebied en ligt het deels in de Hoofdgroenstructuur en in de Ecologische structuur van Amsterdam. Wanneer daarin ruimtelijke ontwikkelingen worden gepland, dient een adviesaanvraag te worden ingediend.

2. Inleiding

Het project

Elzenhagen Zuid is een van de versnellingslocaties voor woningbouw uit het door de gemeenteraad vastgestelde Actieplan Woningbouw, december 2014. Ten behoeve hiervan wordt sloop van een deel van de bestaande bebouwing, verwijdering van een deel van de bomen en de onderbegroeiing en demping van een deel van de aanwezige waterpartijen mogelijk gemaakt.

Voor het gehele plangebied is een natuurwaardenonderzoek uitgevoerd om de status van het gebied te inventariseren en om vast te stellen welke beschermde plant- en diersoorten er voorkomen.

Werkwijze

Op 3 maart, 12 april, 15 juni, 9 juli, 22 augustus, 27 augustus, 12 september en 2 november 2016 is het plangebied bezocht voor de uitvoering van veldonderzoek.

Ook zijn de volgende rapporten geraadpleegd;

- Natuurwaardenonderzoek bestemmingsplan Elzenhagen, December 2012
- Vleermuisonderzoek toekomstige Elzenhagensingel in Elzenhagen Noord, Augustus 2011
- Natuurwaardenonderzoek Toekomstige Elzenhagensingel, Mei 2011

Verder is de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) en de Ecologische Atlas van Amsterdam geraadpleegd.

Het plangebied

Het plangebied ligt in stadsdeel Noord in de gemeente Amsterdam en is tussen de Buikslotermeerdijk, de Ildoornlaan, de Nieuwe Leeuwarderweg en de Purmerweg in gelegen.

Zie de onderstaande afbeelding voor het onderzochte plangebied.

Het onderzocht plangebied is met groen aangegeven

3. Kaders

3.1 Wettelijk kader algemeen

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op mogelijke toepasbaarheid van het vigerende natuurbeleid in plangebied Elzenhagensingel Zuid. Het gaat dan vooral over de toepassing van de twee richtlijnen van het Europese natuurbeleid; de Habitat- en de Vogelrichtlijn en relevante relaties met de Flora- en faunawet, welke in 2002 van kracht is geworden. Het plangebied wordt niet gerekend tot de door het rijk aangewezen Habitat- en Vogelrichtlijngebieden. Toetsing aan het natuurbeleid vindt in dit rapport derhalve plaats aan de hand van de in de Flora- en faunawet opgenomen planten- en diersoorten en alle rode lijst soorten.

Gebiedsbescherming - Natuurbeschermingswet 1998 (Natura 2000)

Het plangebied maakt geen deel uit van de Europese ecologische hoofdstructuur (Natura 2000). Vogelrichtlijngebieden of Speciale Beschermingszones zoals bedoeld in de Europese Vogelrichtlijn (nu geïmplementeerd in de Natuurbeschermingswet 1998) en Habitatrichtlijngebieden liggen niet in de nabijheid van het plangebied. Negatieve effecten op deze gebieden zijn dan ook niet te verwachten.

Soortbescherming - Flora- en faunawet:

Artikel 2 behandelt de algemene, voor iedereen geldende zorgplicht, voor alle in het wild levende dieren, inclusief hun leefomgeving en voor alle planten en hun groeiplaats. Lid 2 stelt dat handelingen waarvan redelijkerwijs kan worden aangenomen dat men de nadelige gevolgen voor de natuur kan weten of vermoeden, voorkomen moeten worden. Voor zover die gevolgen niet voorkomen kunnen worden moeten de effecten van die handelingen worden beperkt of ongedaan gemaakt.

Artikelen 8 tot en met 13 zijn verbodsbepalingen waarin de mogelijk nadelige handelingen worden genoemd. Het betreft zowel evident nadelige handelingen, zoals vernielen van nesten, als indirect nadelige handelingen, zoals aantasting van de leefomstandigheden, verstoring of verontrusting.

Par. 1	<i>Bepalingen betreffende planten op hun groeiplaats</i>
art. 8	Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse soort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te onwortelen of op <u>enigerlei wijze van hun groeiplaats te verwijderen.</u>
Par. 2	<i>Bepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving</i>
art. 9	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
art. 10	Het is verboden dieren behorende tot een beschermde inheemse soort opzettelijk te verontrusten.
art. 11	Het is verboden nesten, hollen of andere voortplantings of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren behorende tot een beschermde inheemse soort te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
art. 12	Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.
art. 13	Het is verboden planten of producten van planten, of dieren (...) behorende tot een beschermde inheemse of beschermde uitheemse plantensoort onderscheidenlijk een beschermde inheemse of beschermde uitheemse diersoort (...) te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren (...) of <u>onder zich te hebben.</u>

Zorgplicht

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen; artikel 2, lid 1. De tekst daarvan is als volgt: "Eenieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, evenals voor hun directe leefomgeving. artikel 2, lid 2: De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat eenieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterweg te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden geveegd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden geveegd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken".

De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat het lijden zo beperkt mogelijk is.

Artikel 75 gaat over de mogelijkheden van vrijstelling of ontheffing. Op grond van artikel 75, lid 5, van de Flora- en faunawet worden ontheffingen slechts verleend wanneer geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort. Op grond van artikel 75, lid 6, aanhef en onder c, wordt in het geval van soorten die zijn opgenomen op bijlage IV van de EU-Habitatrichtlijn, ontheffing slechts verleend wanneer, naast de voorwaarde dat geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort, geen andere bevredigende oplossing bestaat en met het oog op andere, bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen, belangen.

Voor een ontheffingsaanvraag voor de soorten uit tabel 3 en voor vogels is een uitgebreide toets nodig. Deze bevat de volgende drie criteria:

- er is geen andere bevredigende oplossing;
- er is een dwingende reden van groot openbaar belang;
- doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

Als het gaat om een ontheffingsaanvraag in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling wordt ook getoetst op het criterium:

- de werkzaamheden moeten zodanig uitgevoerd worden dat sprake is van 'zorgvuldig handelen'.

Ontheffing kan voor een periode van vijf jaar worden aangevraagd.

Aan de ontheffing kunnen voorwaarden worden verbonden die betrekking hebben op mitigerende maatregelen of compensatie.

De Flora- en faunawet onderscheidt drie beschermingsregimes en niet beschermde soorten. Voor vogels geldt een apart regiem. Globaal is de betekenis als volgt:

Tabel 1	Algemene soorten	Een ontheffingsaanvraag is niet nodig bij bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkelingen
Tabel 2	Overige soorten	Een ontheffingsaanvraag is niet nodig bij bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkelingen, mits er voor de uitgevoerde activiteiten een gedragscode is afgesproken met het voormalige Ministerie van LNV
Tabel 3	Soorten bijlage IV Habitatrichtlijn/Bijlage 1 AMvB	Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ontwikkeling geldt voor soorten in tabel 3 geen vrijstelling. Ook niet op basis van een gedragscode.
	Vogels	De nesten van vogels zijn gedurende het broedseizoen beschermd. Als de werkzaamheden echter buiten het broedseizoen plaatsvinden is er geen ontheffing nodig, voor soorten met 'vaste rust- of verblijfplaatsen', zoals verschillende soorten roofvogels en uilen is het hele jaar een ontheffing nodig
	Niet beschermde soorten	Voor alle soorten geldt de zorgplicht

Bestendig beheer en onderhoud wil zeggen, dat de activiteiten bestaan uit de *voortzetting* van een praktijk die is gericht op behoud van de bestaande situatie.

Nieuwe Natuurwet

Met ingang van 2017 treedt de nieuwe Natuurwet/ Wet Natuurbescherming in werking. Dit betreft een integratie en naar zeggen vereenvoudiging van de huidige natuurwetgeving (Natuurbeschermingswet 1998, Flora- en faunawet 2002, Boswet 1961). Vergunnings- en ontheffingstrajecten worden geïntegreerd in de nieuwe Omgevingswet, welke naar alle waarschijnlijkheid in 2018 in werking zal treden. Een deel van de soorten (o.a. muurplanten) zullen in deze nieuwe wetgeving naar alle waarschijnlijkheid niet meer onder strikte wetgeving vallen; echter de Zorgplicht (incl. handhaving) zal een zwaarder gewicht worden toebedeeld.

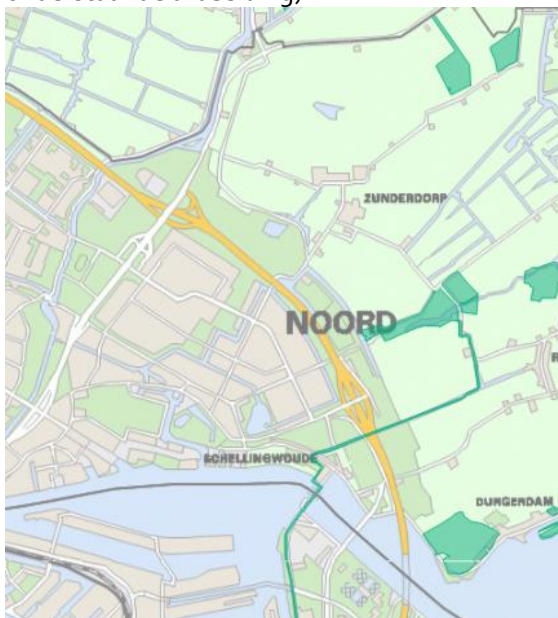
Gedragscode Amsterdam

Begin 2010 is de 'Amsterdamse gedragscode' goedgekeurd door het voormalige ministerie van LNV. De gedragscode is geldig vanaf 18 december 2009 tot en met 18 december 2017. In de gedragscode zijn voorzorgsmaatregelen beschreven die erop gericht zijn de gunstige staat van instandhouding van beschermde soorten die binnen haar gemeentegrenzen voorkomen, bij het uitvoeren van werkzaamheden te handhaven dan wel te versterken. De gedragscode kan worden toegepast bij bestendig beheer en onderhoud. Voor soorten uit Tabel 2 en deels Tabel 3 is bij naleving van de gedragscode geen ontheffing van de Flora- en faunawet nodig.

3.2 Beleidskader

Natuurnetwerk Nederland: Rijks- en Provinciaal beleid

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN), voorheen bekend als (Provinciaal) Ecologische Hoofdstructuur ((P)EHS), is een belangrijk middel om de hoofddoelstelling van het natuurbeleid te bereiken: natuur en landschap behouden, versterken en ontwikkelen, als essentiële bijdrage aan een leefbaar Nederland en een duurzame samenleving. Het NNN moet er onder meer toe bijdragen dat afspraken over het behoud en het herstel van biodiversiteit worden nagekomen. De Provincie heeft de NNN-opgave verder uitgewerkt. Bij kwantitatieve of kwalitatieve aantasting van de NNN dient volgens in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte vastgelegde regels gecompenseerd te worden. Het plangebied bevindt zich niet in de NNN (zie hiervoor de onderstaande afbeelding).

Overzichtskartaal van gebieden en verbindingen van de NNN (met donkergroen aangegeven)

Hoofdgroenstructuur en Ecologische Structuur: gemeentelijk beleid

In de structuurvisie van de gemeente Amsterdam wordt een aantal groengebieden planologisch beschermd. Functiewijzigingen zijn mogelijk en moeten aan een toetsingscommissie en/of gemeenteraad worden voorgelegd. Het plangebied bevindt zich deels in de Hoofdgroenstructuur (HGS) en deels in de Ecologische Structuur (ES). Zie de onderstaande afbeeldingen voor de exacte locaties van de HGS en de ES.

Overzichtskaart Hoofdgroenstructuur (Structuurvisie Amsterdam)

Overzichtskaat Ecologische structuur (Structuurvisie Amsterdam)

Voor eventuele wijzigingen in de Hoofdgroenstructuur is een adviesaanvraag bij de Technisch Advies Commissie (TAC) Hoofdgroenstructuur noodzakelijk.

Het beleidsuitgangspunt van de Ecologische visie van Amsterdam betreft; “de ecologische hoofdstructuur wordt gerespecteerd, knelpunten worden aangepakt en voor wijzigingen is, vergelijkbaar met de Hoofdgroenstructuur, een besluit van de gemeenteraad nodig.”

4. Inventarisatie en resultaten

Voor het natuurwaardenonderzoek is gebruik gemaakt van actuele flora- en faunagegevens uit de Ecologische Atlas van Amsterdam, de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF), de in H. 2 vernoemde rapportages en kennis van de locatie. Op 3 maart, 15 juni, 9 juli, 22 augustus, 27 augustus, 12 september en 2 november 2016 is het plangebied bezocht voor de uitvoering van veldonderzoek.

Vleermuizen

Vleermuizen worden geïnventariseerd door middel van een zogenaamde batdetector. Ruimte en Duurzaamheid (R&D) werkt standaard met de Petterson D240x. Met deze batdetector kunnen de ultrasone geluiden die vleermuizen in vlucht gebruiken om te jagen en zich te oriënteren hoorbaar gemaakt worden voor het menselijk oor. Aan de hand van de klank en de frequentie kan men bepalen welke soort vleermuis het betreft en welk gedrag deze vertoont. Hierbij is bijvoorbeeld gekeken naar de aanwezigheid van zomer-, kraam-, paar- en winterverblijven van vleermuizen in de boomholtes en in de te slopen bebouwing. Tevens is gekeken naar de aanwezigheid van essentiële vliegroutes en foerageergebied. Deze vleermuisonderzoeken zijn uitgevoerd conform het *Vleermuisprotocol van 2013.

De vleermuisinventarisaties zijn uitgevoerd onder gunstige weersomstandigheden, op de volgende data in 2016;

Datum	Temperatuur in °C	Windkracht Beaufort	Waarnemingen
15 juni, ochtend	10	3	Enkele overvliegende gewone dwergvleermuizen
9 juli, ochtend	11	3	Enkele foeragerende gewone dwergvleermuizen
22 augustus, avond	18	4	Enkele overvliegende gewone dwergvleermuizen
12 september, avond	10	3	Enkele overvliegende gewone dwergvleermuizen

Resultaten

In het plangebied zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen waargenomen.

Deze onderzoeksresultaten zijn drie jaar geldig.

* Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging en Gegevensautoriteit Natuur 2013. Vleermuisprotocol 2013, 24 maart 2013

Konijnen

In het plangebied komen konijnen voor. Om aan de zorgplicht te kunnen voldoen (H. 3.1) zijn de locaties van de konijnenholen plus de daarvoor potentieel geschikte locaties in kaart gebracht. Zie hiervoor de onderstaande afbeelding.

De berm van de Nieuwe Leeuwarderweg is zeker geschikt voor konijnenholen. Deze is alleen zo overgroeid met braam dat niet valt te zien waar en/of hoeveel holen daar aanwezig zijn. Hier moet eerst (buiten het broedseizoen) worden gemaaid om de holen in kaart te kunnen brengen.

Vissen en amfibieën

De sloten in het plangebied zitten veelal vol met niet verteerd organisch materiaal (blad) wat er op duidt dat er geen tot weinig zuurstof in het water aanwezig is. Daardoor is het niet geschikt voor de kleine modderkruiper of de bittervoorn. Het is wel mogelijk dat er algemene soorten in voorkomen (blankvoorn).

In de poel op de onderstaande afbeelding staat zelden een laagje water dus daarom wordt de aanwezigheid van vis hierin uitgesloten.

Wel zouden amfibieën (groene kikker, watersalamander) de poel kunnen gebruiken. Omdat de rietvegetatie daar zodanig compact is, was het niet goed mogelijk om de poel te bemonsteren.

Broedvogels

In de bomen zijn geen nesten van jaarrond beschermde vogels aangetroffen.
Wel is een nest van een ekster aangetroffen op de onderstaande locatie.

Locatie eksternest

Hiervan is het nest slechts tijdens de broedperiode (globaal; maart- augustus) beschermd.

Compacte struikvegetatie waarin vogels en zoogdieren een verblijfplaats kunnen hebben

Verder kan in de compacte struikvegetatie worden gebroed door bijvoorbeeld de grasmus, heggemus, winterkoning en merel. Allemaal soorten waarvan het nest slechts tijdens het broedseizoen is beschermd.

Tevens kunnen de egel en algemene muizensoorten zich ophouden in het bovenstaande struweel.

Planten

In het plangebied zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen.

5. Consequenties Natuurbeschermingswet en Flora- en faunawet

5.1 Gebiedsbescherming

Het onderzoeksgebied bevindt zich buiten de Speciale Beschermingszones. Het Markermeer-IJmeer is het dichtstbijzijnde gebied met de status van Natura2000 en bevindt zich op ongeveer een kilometer afstand van het plangebied. Op het onderstaande kaartje staat het Natura2000 gebied in het blauw aangegeven.

Dichtstbijzijnde Natura2000 gebied (blauw)

Externe werking van de geplande ontwikkelingen op dit Natura2000 is niet aannemelijk. Omdat het onderzoeksgebied niet in de beschermde gebieden is gesitueerd, heeft de Natuurbeschermingswet hiervoor verder geen consequenties.

5.2 Soortbescherming

Zoogdieren

Er zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen.

Voor de aanwezige grondgebonden zoogdieren (konijn) geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen. Hierbij is echter wel de zorgplicht van toepassing;

- Voordat met de grondwerkzaamheden wordt gestart op de locaties waar de konijnenholen zijn aangetroffen en worden verwacht, dienen deze met behulp van zogenaamd Fretteren van konijnen te worden ontdaan. Dit dient plaats te vinden buiten de voortplantingstijd (januari – juli).

De werkzaamheden mogen pas aanvangen zodra zeker is dat geen beschermde soorten meer in het werkgebied voorkomen, de zogenaamde *schoonvrij-verklaring*.

De tactiek moet er op zijn gericht om de konijnen in het hol te verstoren. Het verjagen dient geleidelijk te gebeuren. Langzamerhand de holen afgraven, of onleefbaar maken met een fret (en een fretteur die weet wat hij doet). De konijnen moeten 's nachts de rust krijgen om een uitweg te zoeken. Er dient altijd gecontroleerd te worden of een holstelsel werkelijk verlaten is voor het dichtgegooid wordt. Dat betekent dat er meerdere nachten nodig zullen zijn voor de verjaging van konijnen uit een burcht. Verjagen is alleen verantwoord indien al voor de verjaging voorzien is in geschikte leefgebieden waar de konijnen naar toe kunnen worden verjaagd. In de nieuwe gebieden dient van te voren voor voldoende dekking te worden gezorgd. Als er loslopende honden of vossen aanwezig zijn dienen er gangenstelsels of stapels van stenen en takken te worden gemaakt. Het gaat dan om meerdere stelsels, konijnen willen immers niet allemaal bij elkaar zitten. Ook dient er voldoende voedsel aanwezig te zijn, bijvoorbeeld in de vorm van een korte grasmatten.

Voor alle in het gebied voorkomende zoogdieren is het noodzakelijk dat er bij de grond, kap- en snoeiwerkzaamheden rekening wordt gehouden met de werkrichting;

- Werk bij voorkeur in één richting, zo wordt een vluchtmogelijkheid geboden aan de grondgebonden zoogdieren. Het kap- en snoeimateriaal kan worden opgehoopt aan de grens van het werkterrein, hierin vinden de zoogdieren een veilig onderkomen.

De Gedragscode van Amsterdam kan hierbij worden toegepast.

Broedvogels

Voor alle nesten van de algemene broedvogels geldt dat deze gedurende de broedtijd (maart-september) zijn beschermd maar daarbuiten niet.

Ontheffing voor broedende vogels wordt niet verleend, omdat het in de regel goed mogelijk is om verontrusting in het broedseizoen te voorkomen.

Voor de verwijdering van het compacte groen (struikvegetatie, braamstruweel) geldt dat de periode oktober-maart zich daar het beste voor leent. Dan is (bijna) met zekerheid te zeggen dat hier geen broedende vogels in aanwezig zijn. Zodoende wordt voldaan aan de zorgplicht.

Zorgplicht

Voor alle soorten, ook niet-beschermd, geldt de zorgplicht. Dat betekent dat door zorgvuldig te werken zoveel mogelijk schade aan diersoorten moet worden voorkomen.

Door het opstellen van een ecologisch werkprotocol door een deskundige, die door de aannemer wordt opgenomen in de planning en uitvoering, wordt aan de zorgplicht voldaan.

6. Conclusie

Soortbescherming

Uit het onderzoek is gebleken dat er geen verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn in het plangebied. Ook zijn er geen nesten van jaarrond beschermde vogels aangetroffen.

In het plangebied zijn wel nesten van algemene vogelsoorten aangetroffen en wordt verwacht dat in het compacte (braam)struweel algemene vogelsoorten broeden. Deze nesten zijn, mits in gebruik, slechts in de broedperiode beschermd. Daarbuiten kunnen deze nesten zonder ontheffingsplicht worden verwijderd.

Verder zijn er geen beschermde plantensoorten aangetroffen en zijn ook geen beschermde vissen en/of amfibieën in het plangebied aanwezig.

Door een ecologisch werkprotocol op te laten stellen en te gebruiken kan worden voldaan aan de zorgplicht en wordt rekening gehouden met de in het plangebied voorkomende algemene soorten.

Gebiedsbescherming

Het onderzoeksgebied bevindt zich niet in een Natura-2000 gebied. Wel ligt het deels in de Hoofdgroenstructuur en in de Ecologische structuur van Amsterdam. Wanneer daarin ruimtelijke ontwikkelingen worden gepland, dient een adviesaanvraag te worden ingediend.

7. Kansen

Bouwen voor biodiversiteit

Wat zijn de mogelijkheden voor Elzenhagensingel Zuid?

Natuurinclusief bouwen

Hoe paradoxaal het ook klinkt, bij de realisatie van nieuwbouw, of bij het uitvoeren van renovatiewerkzaamheden, zijn er veel kansen voor de vergroting van de biodiversiteit van Amsterdam. Nieuwe- en ook te renoveren gebouwen kunnen bijvoorbeeld worden voorzien van neststenen voor vogels; een relatief goedkope inpassing die geschikt is voor mussen, gierzwaluwen en spreeuwen. Ook voor vleermuizen kunnen voorzieningen worden ingepast. Bovendien kan de openbare ruimte op verschillende manieren worden vergroend. Natuurinclusief bouwen draagt bij aan een goed en gezond vestigingsklimaat. Voor mensen en voor dieren.

Ambities van Amsterdams beleid combineren

Natuurinclusief bouwen is ook het benutten van de daken en de gevels. Groene daken en gevels hebben veel voordelen. Zo zorgen ze voor verkoeling in de zomer, zowel voor het gebouw als voor de stad. En ze houden in de winter de warmte in het gebouw vast. In de zomer en in de winter heeft een sedumdak een isolatiewaarde van gemiddeld 3 graden Celsius.

Groene daken bufferen ook regenwater en zorgen ervoor dat het riool niet overbelast raakt bij hevige regenbuien. In het kader van Amsterdam Rainproof is het wenselijk dat bij nieuwbouw rekening wordt gehouden met dit beleid. Ook dragen groene daken en gevels bij aan de reductie van fijnstof in de lucht en zorgen ze voor meer diversiteit van flora en fauna in de stad. Wanneer functies worden gecombineerd versterken ze elkaar zelfs, zo leveren zonnepanelen een hoger rendement in combinatie met een groen dak en wordt meteen ook het hitte-eilandeffect verminderd.

De mogelijkheden:

✓ Broedgelegenheid voor vogels

De huismus, de spreeuw en de gierzwaluw zijn koloniebroeders, broeden binnen het stedelijke gebied en zijn afhankelijk van goede 'vaste' nestplaatsen.

De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar. Speciale nestkast stenen kunnen vrij gemakkelijk in het toekomstige ontwerp van de geplande nieuwbouw worden ingepast en de kosten zijn minimaal (max 30euro per kast). Op de onderstaande afbeeldingen zijn voorbeelden van nestkasten voor de gierzwaluw en de huismus weergegeven. De spreeuw - waarmee het slecht is gesteld in Nederland - is ook gebaat bij nestkasten.

De nestkasten kunnen worden geïntegreerd in de gevels en kunnen zichtbaar of onzichtbaar worden ingepast.

Zichtbare mussenkasten (Waveka, mussennestkast)

Zichtbare nestkast voor gierzwaluwen (type Maastricht). Deze kast is ook geschikt voor spreeuwen.

Vrijwel onzichtbare gierzwaluwkasten

Belangrijk is dat de nestkasten niet in de volle zon geplaatst worden aan de noordoostzijde van de gevels. Dit geldt voor alle soorten. Gierzwaluwen hebben ook zeker een vrije val nodig van minstens drie meter. Kasten of inbouw dienen daarom bij voorkeur op een hoek of op de kops kant van het gebouw te worden aangebracht.

Verder zijn deze soorten vogels koloniebroeders dus per wooneenheid dienen per soort vijf nestkasten te worden gerealiseerd. Zie <http://www.checklistgroenbouwen.nl> voor meer informatie.

✓ Verblijfplaatsen voor vleermuizen

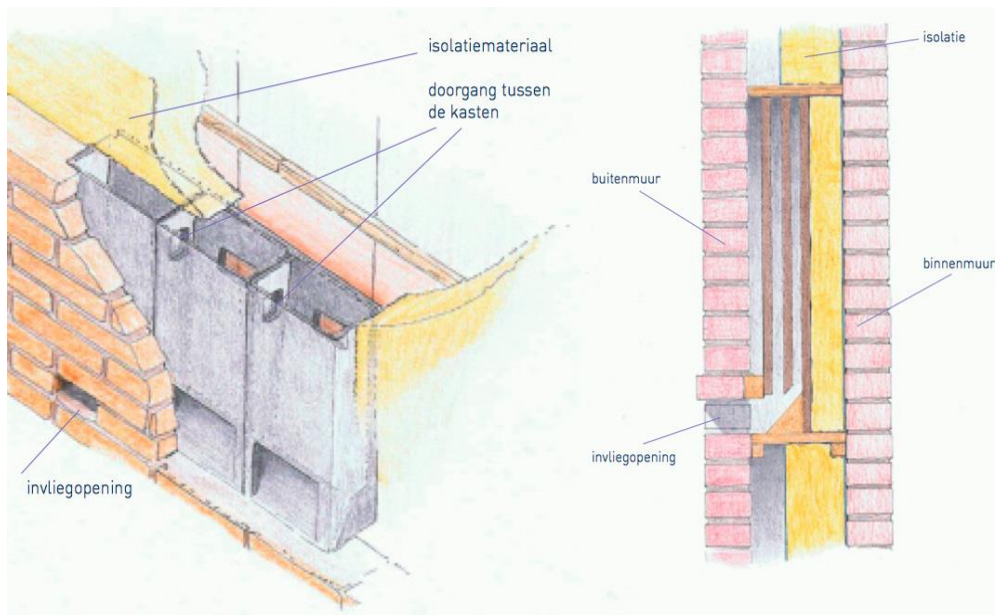
Ook voor vleermuizen kunnen voorzieningen worden ingepast. De beste methode is het in metselen van speciale vleermuisstenen in de spuwmuur (hiervoor is ruimte opgenomen in het Bouwbesluit) zodat het gebouw zowel in de zomer als winter verblijfplaatsen biedt. Uit onderzoek is gebleken dat de inbouw van dit soort voorzieningen de isolatiewaarde van de spouw ten goede komt (bron: Zoogdiervereniging Nederland).

Voorzieningen kunnen zichtbaar maar ook vrijwel onzichtbaar (op minstens drie meter hoogte) worden ingepast in of aan de zuidwest zijde van de gevel.

Zichtbare vleermuiskast (Waveka)

Vrijwel onzichtbare ingemetseld vleermuiskasten

Technische informatie voor het inpassen van vleermuiskasten in een spouwmuur

Uitgebreide informatie over voorzieningen voor stedelijke vleermuizen is te vinden in de door de Zoogdiervereniging uitgegeven brochure 'Vleermuisvriendelijk bouwen'.

(<http://www.zoogdiervereniging.nl/sites/default/files/imce/nieuweweb/Zoogdiersoorten/Vleermuis%20algemeen/downloads/Brochure%20Vleermuisvriendelijk%20Bouwen%20%28%29.pdf>).

✓ Horizontaal en verticaal groen

Groene daken,

in de vorm van een sedumdak (kruidlaag) of een intensief dak (met inheemse bomen en struiken) hebben behalve een ecologische waarde ook een waterbufferende en een isolerende waarde. Beide type daken, dus ook extensieve (sedum) daken zijn goed voor insecten en dragen bij aan de Bijenvriendelijk stad (een motie die in Amsterdam unaniem is aangenomen door het college van B&W).

De insecten worden weer gegeten door vleermuizen en vogels dus zodoende draagt het bij aan het gehele ecosysteem.

Toepassing van verticaal groen,
in de vorm van klimop, wilde wingerd e.d. of echte gevarieerde groene muren dragen bij aan vrijwel dezelfde factoren. Bovendien vinden vogels hierin hun nestgelegenheid. Het Mercatorzwembad in Amsterdam-West is een mooi voorbeeld waar zowel horizontaal als verticaal groen is toegepast.

Verticaal groen (Patrick le Blanc) Horizontaal en verticaal groen op het Mercatorbad

Voor beide groenstructuren is het van belang dat er inheemse planten, bomen en struiken worden gebruikt.

✓ Geveltuinen

Een geveltuin kan al vanaf 30 cm een grote meerwaarde hebben voor voedsel en schuilgelegenheid van bijvoorbeeld mussen en egels. Egels komen ook midden in de stad voor lopen vaak een rondje in de buurt om hun kostje bij elkaar te scharrelen. Geveltuinen zijn perfect om veilig van de ene naar de andere tuin te kunnen lopen. Egels zijn daarnaast erg handig tegen slakkenoverlast.

Geveltuin

✓ Inheemse bomen en struiken

Iepen en lindes zijn in ecologisch opzicht interessant voor insecten (bijen) en vogels. Ook vleermuizen maken dankbaar gebruik van bomen wanneer deze in een lijnvormig element zijn ingepast.

Verder zijn vlinderstruiken, wegedoorn, klimop en hults zijn belangrijke struiksoorten die een bijdrage kunnen leveren voor de biodiversiteit.

En is het belangrijk om heggen (haagbeuk) aan te planten als schuilgelegenheid voor de mus.

Mussen hebben dekkingsgroen nodig

✓ Natuurspeelplaatsen

De openbare groene ruimte kan zodanig worden ingericht dat het uitnodigt tot bewegen en spelen. Uit vele onderzoeken blijkt hoe gezond het is voor kinderen om te spelen in een natuurlijke omgeving.

Met behulp van zogenaamde wadi's (Water Afvoer Door Infiltratie) leg je een interessante natuurspeelplaats aan. Dit is niet alleen gunstig voor de mens en de natuur, bij hevige regenval wordt het rioolstelsel ook minder belast.

Natuurspeelplaats met wadi in Het Woeste Westen, Amsterdam